

Türkiye'nin Suçlu Kadınları: 2004 TÜİK Adalet İstatistikleri Verilerine Göre Türkiye'deki Kadın Hükümlülerin Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Özellikleri

Ayşegül Sili*

Suç, insanlık tarihiyle birlikte varlığını sürdürmekle beraber, düşünürlerin ilkçağlardan beri üzerinde fikir yürüttükleri bir toplumsal olgudur. Bireyi suça yönelten etmenler üzerinde neredeyse bütün zamanlarda çeşitli görüşler öne sürülmüş, ilkçağda daha ziyade felsefi ve teolojik olan bu teoriler, sonraki dönemlerde sosyal etmenler üzerinde yoğunlaşmıştır. 19.yüzyıl başlarında ilk pozitivist bilim adamları suçluların fizyolojik ve psikolojik özelliklerini de dikkate almışlar, suç istatistikleri ile ilgili incelemeler de ilk olarak bu dönemde yapılmaya başlanmıştır. Böylelikle toplumsal olaylar hakkında da sayısal analizler yapmanın ve bu analizler vasıtasıyla olgular arası ilişkiler keşfedebilmenin mümkün olduğu anlaşılmıştır. İşte bu bağlamda bu bildirinin konusu Türkiye'deki kadın suçluların sosyolojik özelliklerinin sayısal bir analizini yapmak, amacı ise kadın suçluluğu ile bağlantılı olan çevresel etmenleri tespit edebilmektir. Bu sayede ülkemizdeki kadın suçluluğunun sosyolojik sebepleri hakkında birkaç sonuç çıkarılabilecek ve toplumumuzda suç oranlarının en aza indirilebilmesi için çözüm üretmesine katkı sağlanabilecektir.

Çalışmada nicel bir araştırma tekniği olarak, betimsel istatistik tekniği kullanılmış, bu sayede Türkiye'deki kadın suçlular tasvir edilmiştir. Kavramsal çerçeve suçluluk kuramlarını ve özel-

likle cinsiyetle suç arasında bağlantı kuran yaklaşımları içine almaktadır. Sonrasında kadın suçlularla ilgili edinilmiş verilerden hareketle oluşturulan grafikler ışığında elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir. Araştırmanın verileri 2006 yılında TÜİK tarafından yayınlanan adalet istatistiklerinden elde edilmiştir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kavram olarak suç tanımlaması hukuki, sosyolojik ve sosyal psikolojik açılardan yapılabilen, ancak her disiplin kendi perspektifinden konuya yaklaşmaktadır. Hukuki açıdan suç, toplumun yasa koyucu tarafından belirlenen kurallarıyla bağdaşmayan tavır ve hareketleri ifade eder. Sosyolojik açıdan suçun tanımı ise, içinde yaşanılan toplumsal yapının kültürel kodlamalarının dışında hareket etmek olarak yapılabilir (Demir, N., 2006;147). Suç sosyolojisi teorileri suçu 'sapmış davranış' olarak nitelendirir ve bunun nedenlerine ilişkin açıklamalar getirmeye çalışır. Bunlar arasında en dikkat çekenleri suçu normal ve toplum sağlığı için gerekli gören Durkheim, suçun sapkın davranış olarak nitelendirilmesinde toplumsal hoşgörünün o davranışa karşı kullanılmamasının sebep olduğunu düşünen Merton ve hangi davranışın sapkın olarak nitelendiril-

leceğini belirleyen bir iktidar grubu ve onu besleyen politikalar olduğunu iddia eden Becker'dir. Becker'in vurguladığı husus, normal kabul edilen bir grup içerisinde dışlananlar (outsiders) olduğu ve toplumsal sistem içerisinde yapılanan iktidar bloklarının sapkın davranışları belirlediğidir.

Sosyal bir realite olarak suç üzerinde etki eden birçok faktör vardır. Bu faktörler, çoğu zaman karmaşık bir yapı arz eden suç olgusu üzerinde çeşitli derecelerde etki eden bağımsız değişkenler halindedir. Bu değişkenler yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, meslek, aile yapısı gibi 'suçlu' addedilen kişiyi betimlemeye yarayan niteliklerdir. Bireyi toplum normlarının dışında davranmaya iten sebepler, bazen psikolojik olabileceği gibi, kimi zaman çevreseldir. Çoğu durumda ise içsel ya da dışsal birçok etkenin birleşmesi ile birey suç işlemeye yönelir. Bu noktada üzerinde durduğumuz bağımsız değişken cinsiyettir. Cinsiyetle suç ilişkisi ele alındığında, bütün toplumlarda kadınların suç işleme oranlarının erkeklerden düşük olduğu görülmektedir. Kadınların saldırganlık eğilimlerinin erkeklerden daha az oluşu, kadın suç oranlarının erkek suç oranlarının oldukça aşağısında olmasının başlıca sebebidir. Ancak kadın suçlu oranı ülkeden ülkeye, sosyo-kültürel yapıdaki farklılıklara bağlı olarak değişmektedir (İçli, T., 1993;23). Modernleşen dünyada kadın ve erkek statüleri benzeştikçe suç oranlarının da birbirine yaklaşması beklenmekte, ancak elimizdeki veriler Türkiye örneğinde böyle bir oran dengesini göstermemektedir.

Cinsiyet değişkeni, eylemleri belirleyici bir toplumsal rol kalıbı gerektirdiği için, bireylerin kendilik kavramını oluşturan en önemli öğedir. Biyolojik cinsiyetten (sex) farklı olarak, kadın ya

da erkek olmaya toplumun ve kültürün yüklediği anlamları ve beklentileri ifade eden toplumsal cinsiyet (gender) terimi, kültürel bir yapıyı karşılamakta ve bireyin biyolojik yapısıyla ilişkili bulunan psikolojik özelliklerini de içermektedir. Cinsiyetin kültürel anlamlarını sosyalleşme süreci içerisinde çocuk yaşlarda üyelerine öğreten ve kazandıran toplum yapısı, sonrasında cinsiyete uygun davranışların beklentisi içerisine girer ki toplumsal cinsiyet rolü adı verilen bu davranışlar bütünü, bireyin tüm yaşamında belirleyici bir nitelik kazanır. Toplumsal cinsiyet farklılıkları bireyden bireye, toplumdan topluma bazı değişiklikler gösterirler. Toplumsal cinsiyet farklılıklarına ilişkin beklentiler, cinsiyet kalıpyargıları biçiminde toplumlarda yaygın kabul gören inançlara dönüşürler ve sosyal davranış büyük ölçüde biçimlendirirler (Dökmen, Z., 2006;11). Toplumsal cinsiyet kimliğinin kazanılması aşamalı bir süreçtir ve genellikle çocuk yaşlarda gerçekleşir.

Biyolojik ve toplumsal cinsiyet ayrımı bağlamında, kadın suçluluğu kuramlarını iki grupta ele alabiliriz. Kadının suç işleme davranışında erkekten farklı olmasını biyolojik sebeplere bağlayan kuramlar, özellikle pozitivist okul temsilcileri, kadının erkekten aşağı seviyede olduğu ön kabulüyle çalışma yapmışlardır (Ağaoğlu Canay, D., 2004; 43). Antik çağ filozoflarından itibaren bu anlayış var olmakla birlikte, 19.yüzyılın sonlarına doğru İtalyan psikiyatrist Cesare Lombroso, kadınların biyolojik özellikleri itibarıyla sosyal hayattan daha kopuk olmalarının kadın suç oranlarını azalttığını ifade eder. 1894 yılında yazdığı 'Kadın Suçlu' (The Female Offender) adlı bir çalışması bulunan Lombroso, Guglielmo Ferrero'yla birlikte suçlu davranışın kadınlarda biyolojik özelliklere bağlı olarak meydana

* Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

çaktığını ileri sürmüştür. Ona kadın suçluların iskelet yapılarında diğer kadınlardan farklı olarak belirgin iskelet özellikleri mevcuttur. Bununla birlikte Lombrosso, doğuştan suçlu kadınları daha düşük ve tehditkâr bulmaktadır (Flowers, 1987; 92). Bu kuramıyla çeşitli eleştiriler alan Lombrosso, Flowers'a göre toplumsal gerçekliği açıklamak için oldukça yetersiz kalmıştır.

Kadın suçluluğu konusuna sosyal şartları ikinci plana iterek yaklaşan diğer bir isim Sigmund Freud'dur. Eserlerinde kadınların içgüdüsel zaafı üzerinde duran Freud, kadın suçluluğunu içgüdüsel bir ahlaki eksiklik olarak değerlendirmektedir. 1907'de yayımladığı 'Cinsiyet ve Toplum' (Sex and Society) ve 1923'te yayımladığı 'Uyumsuz Kızlar' (Unadjusted Girls) adlı eserlerinde bu konuya değinen sosyolog William Isaac Thomas, antropologları kadını aşağı gören görüşlerinden ötürü eleştirmesine rağmen, anabolic ve katabolic olarak kadın ve erkeği sınıflandırarak Lombrosso'nun izinden gittiğini göstermiştir. Sosyal farklılığın kaynağı Thomas'a göre cinsiyet farklılığıdır (Flowers, 1987; 94).

Sheldon ve Eleanor Glueck, Thomas'la beraber kadın suçluluğu konusunda sosyolojik çalışmalarını yolunu açmışlardır. 1934'te yayımlanan '500 Kadın Suçlu' (500 Delinquent Women) adlı kitapta Glueckler, 500 suçlu kadının psikolojik ve fiziksel özellikleri yanı sıra, geldikleri sosyal çevreyi de araştırmışlar ve sonuçta kadın suçluluğunu biyolojik ve ekonomik değişkenlere bağlamışlardır. Her ne kadar cinsiyetçi bir yaklaşımın etkisi altında oldukları açıkça görülse de, Glueckler, psikolojik ve sosyolojik veri kullanımını gündeme getirerek sosyal bilimlere katkı yapmışlardır (Flowers, 1987; 96).

Bir sosyoloji profesörü olan Otto Pollak, 'Kadın Suçluluğu' (The Criminality of Women) adlı kitabında, suç işlemede belirleyici olanın fiziki güç değil, kültürel ve belirlenmiş sosyal roller olduğunu ifade etmiştir. Pollak, öncelikle kadınların suç işlemlerinin temelinde cinsel, erkeklerinkindeyse temel olarak ekonomik güdülerin etkin olduğunu savunmuştur. İkinci olarak, kadınlarla erkeklerin suç işleme oranlarının eşit olabileceğini ama kadınların suçlarının gizli olduğunu ileri sürmüş ve bu 'maskeli' suç tipini açıklayan teorisini oluşturmuştur. Kadınlar doğuştan hilebaz ve intikamcı bir yapıya sahiptirler ve erkeklerin kendilerine gösterdikleri koruyucu tutumu sömürme eğilimindedirler (Flowers, 1987; 97). Pollak'ın çalışmaları kadın suçluluğunun kadının sosyal pozisyon ve rolleriyle ilişkilendirilmesi gerektiğini fark ettirmesi dolayısıyla önemlidir.

Kadın suçluluğunu yalnızca biyolojik özelliklerle açıklamak son derece yetersiz olmasına rağmen, kadın ve erkek farklılığı üzerinde yoğunlaşan çağdaş kuramlar da vardır. Özellikle biyopsikososyal yaklaşımlar, cinsiyetin göz ardı edilemez bir değişken olduğu tezinden hareket ederek sosyal olguları açıklamaktadırlar.

Toplumsal cinsiyet bağlamında kadın suçluluğunu değerlendiren çalışmalar, ağırlıklı olarak feminist araştırmacıların çalışmalarıdır ve önceki görüşlerin 'kadına bakış açısı' ile getirdikleri yaklaşımlar yerine bir 'kadın bakış açısı' oluşturmaya başladıkları söylenebilir. Bu kapsamda kadınların erkeklerden daha az suçlu davranış içinde oldukları düşüncesinin gerçekçi bir yaklaşım olmadığını savunan centilmenlik görüşü ve kadınların endüstrileşmeyle birlikte kadınların edindikleri

yeni sosyal roller üzerinde duran Mannheim önemlidir (Flowers, 1987; 83).

Kontrol teorisi ise; kadınlardaki suç işleme oranının düşüklüğünü, kadınların, ailede başlayıp toplumun geneline yayılan bir sosyal kontrolün nesnesi olmasına bağlamaktadır. Bu teori suçu uyumlulukla açıklar, suça olanak sağlayan kontrolün zayıflığıdır. Yine güç-kontrol teorisi de, suçluluğu kişinin sınıf içerisindeki gücüne ve aile durumuna bağlar. Keel'a göre en fazla suç eşitlikçi ailelerin çocuklarında görülür (Ağaoğlu Canay, D., 2004; 71).

Kadının kamusal alanda varlık göstermesi ile suç işlemesi arasındaki ilişkiye dikkat çeken, marjinalizasyon, erkeksilik, özgürleşme ve fırsat teorileri isimleriyle anılan görüşler de toplumsal cinsiyet bağlamında ifade edilmiştir. Marjinalizasyon, suç işleyen kadının diğer kadınlar karşısındaki marjinalliği ile; erkeksilik, kadının kamusal alanda erkek rollerine bürünmesi ile; özgürleşme, kadın haklarındaki kullanımın kadını her alanda olduğu gibi suç işleme alanında da özgürleştirilmesiyle; fırsat da kadının ekonomik kazanımlarının, iş dünyasında varlık göstermesinin suç işleme fırsatlarını artırmasıyla kadın suçluluğunu açıklar. Talcott Parsons, Alfred Adler, Freda Adler, Rita Simon kadın suçluluğunu özgürleşme hareketi çerçevesinde ele alarak, kadınların suç işleme özgürlüğünün artmasına bağlarlar (Morris, 1991; 39).

Kadın suçluluğunda ekonomik gerekçelere dikkat çeken teoriler, suç işlemede ekonomik ihtiyaçlar içinde bulunma faktörünün kadınlarda, erkeklerle oranla daha önemli bir yer tuttuğunu iddia ederler. Klein'e göre yoksul üçüncü dünya kadınları, kadının cinsel dürtülerle suç işlediği düşüncesini geçersiz kılmışlar ve yasadışı davranışın sebe-

binin ekonomi olduğu gerçeğini ortaya koymuşlardır (Flowers, 1987; 83).

Feminist kuram, kadın suçluluğu konusunun yeni bir çerçevede değerlendirilmesi gerektiğini savunur. Kadını; eylemlerini, bilincini ve kaderini her ne kadar kendi belirliyor gibi görünse de bu, kontrol edemediği bir ekonomik, ideolojik ve politik bir çerçeve içerisinde gerçekleşmektedir. Feminist kuram kadının aile içindeki rolü, cinsiyet ve sınıf ilişkileri temelinde yeni paradigmlar üretilmesi talebiyle konuya yaklaşmaktadır. Ancak sosyal faktörler kadın için olduğu kadar erkek suçlular için de suça etki eden faktörler arasında bulunmaktadır. Bu yönüyle kadının sosyal konumunun onu suça itmekten ziyade, suç işlemekten alıkoyduğuna yönelik teoriler de dikkate alınmalıdır.

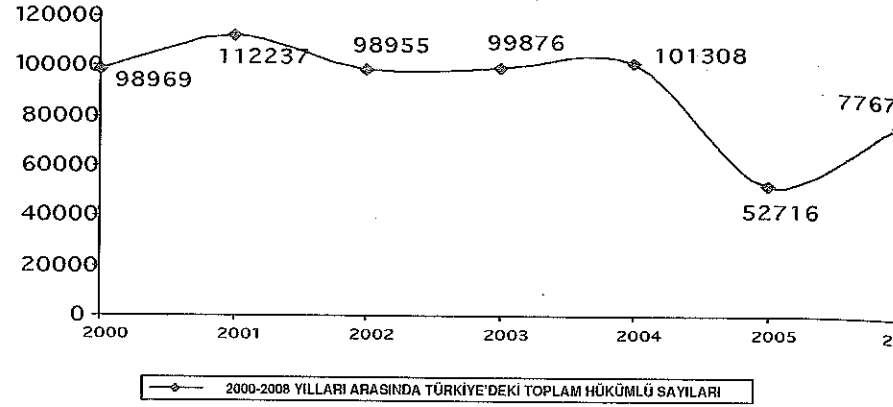
METODOLOJİ

Çalışmanın metodu elde edilen verilerden tımdengelim vasıtasıyla sonuç çıkarmak maksatlı betimsel istatistiktir.

Veri Analizi ve Veri Sentezi:

Araştırmada kullanılan veriler 2006 yılında Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayınlanan adalet istatistiklerinden elde edilmiştir. 2004 yılında Türkiye'de bulunan toplam cezaevi sayısı 523, hükümlü sayısı 101.308'dir. 141.339 dava bu yıl içerisinde karara bağlanmıştır.

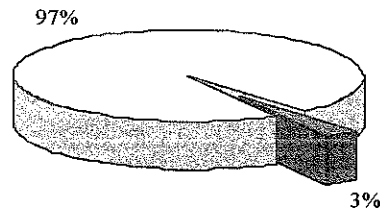
1. Türkiye'deki Toplam Hükümlü Sayısının Yıllara göre Dağılımı
(2000-2008 Yılları Arası)

Grafik-1. Türkiye'deki Toplam Hükümlü Sayısının Yıllara Göre Dağılımı
(2000-2008 Yılları Arası)

Türkiye'de 2000 yılından sonraki hükümlü sayılarına baktığımızda, 2001'de ekonomik krizden kaynaklandığı düşünülen bir artış dikkati çekmekte, akabinde rakamların 2004 yılına kadar yakın seviyelerde seyrettiği gözlenmektedir. Toplam hükümlü sayısı, 2005 yılında neredeyse % 50 oranında azalmakta ve 2007'de tekrar % 50 artış göstermektedir. Bu durum 1 Haziran 2005 itibariyle yürürlüğe giren yeni Türk Ceza Kanunu'yla doğrudan alakalıdır. Yeni TCK, suç kavramına yeni açılımlar getirerek öncesinde suç kabul edilen davranışları, suç olarak nitelendirmemektedir. Yeni kanunun sonraki yıllarda göstereceği rakamlar, süreç içerisinde değerlendirilerek, ülkemizin adalet sistemine ve suç oranlarına etkileri farklı bir çalışmada ele alınabilir.

2-Türkiye'deki Kadın Hükümlü Sayısının Erkek Hükümlü Sayısına Oranı

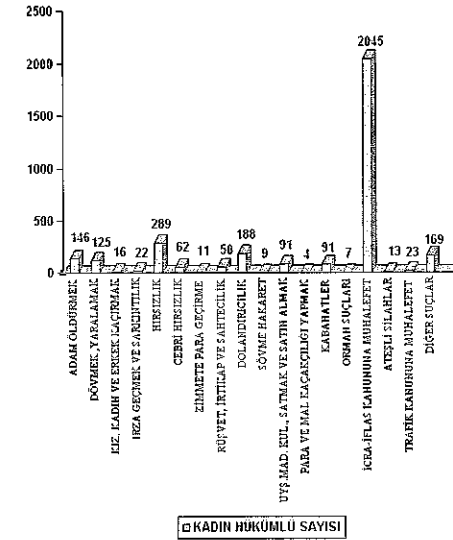

□ Erkek (97939 kişi)   ■ Kadın (3369 kişi)

Grafik 2. Türkiye'deki Kadın Hükümlü Sayısının Erkek Hükümlü Sayısına Oranı

Türkiye'deki kadın hükümlü sayısını erkek hükümlülerle kıyasladığımız zaman, suç işlemenin erkeklere has bir fiil olduğunu ispatlar nitelikte bir manzara ile karşılaşırız. Ülkemizde suç işleyen kadınların sayısı, toplam suçlu sayısının yalnızca % 3'lük bir kısmını oluşturmaktadır. TÜİK 2004 yılı verileri itibariyle, Türkiye'de işlenen toplam 101.308 suçun % 97 gibi ciddi bir çoğunluğu erkekler tarafından işlenmiştir. Bu durum özellikle kırsal kesimde kadınların sosyal yaşamdan nispeten uzak olmalarıyla da açıklanabilir bir durumdur (İçli- Ögün, 1988; 17).

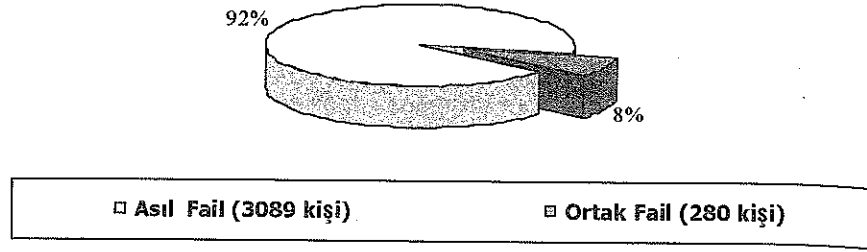
3-Türkiye'deki Kadın Hükümlülerin İşledikleri Suç Türüne Göre Dağılımı

Grafik 3. Türkiye'deki Kadın Hükümlülerin İşledikleri Suç Türüne Göre Dağılımı

Türkiye'deki kadın suçluların en fazla işledikleri suç türü icra-iflas kanununa muhalefettir. Toplam suç sayısının % 60'ı aşkın bölümü bu grupta toplanmaktadır. İcra-iflas kanununa muhalefet etmek suçunu çok büyük bir farkla hırsızlık (% 8,5) ve dolandırıcılık (% 5,5) takip etmektedir. Adam öldürme suçunun toplamdaki oranı % 4,3 tür. Erkek suçlular arasında da suç türlerine göre bir sıralama yapıldığında benzer bir dizilim karşımıza çıkmaktadır. Bu durum belli suçları işleme eğilimde cinsiyetin ciddi bir rolü olmadığı şeklinde de yorumlanabilir.

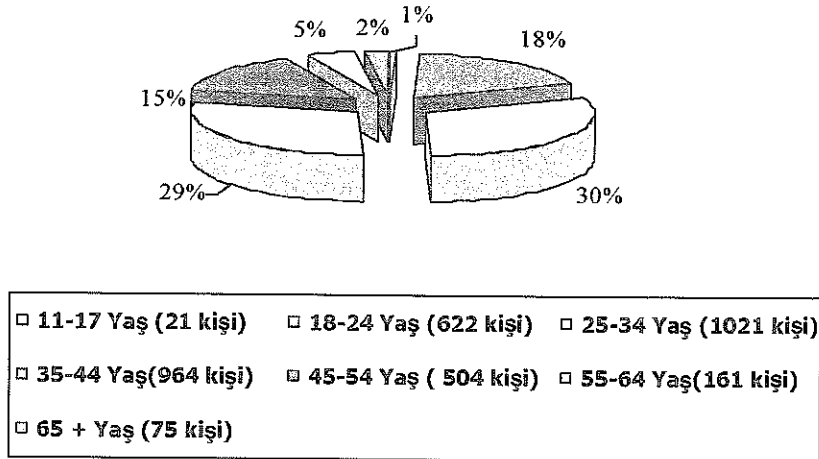
4. Türkiye'deki Kadın Hükümlülerin Suçluluk Durumuna Göre Dağılımı

Grafik 4. Türkiye'deki Kadın Hükümlülerin Suçluluk Durumuna Göre Dağılımı

Suçluluk durumuna göre ülkemizdeki hükümlü kadınlara baktığımızda, genel olarak suçların asıl faili olduklarını görürüz. Ancak cezaevlerinde suç fiiline ortak olmaktan ceza alan 280 kadın hükümlü bulunmaktadır. Kadınların genellikle ailelerindeki erkeklerin suçlarına, bilerek ya da bilmeyerek, ortak oldukları göz önüne alınırsa kadın suçluluğunun nedenlerinden biri olarak erkek akrabaların rolünü sayabiliriz. Öyle ki ülkemizde işlediği fiilin farkında olmaksızın evrakta sahtecilik, kaçakçılık gibi suçlardan hüküm giymiş, ancak sadece yakınları sebebiyle bu işe bulaştırılmış kader kurbanı kadınlarımız da bulunmaktadır.

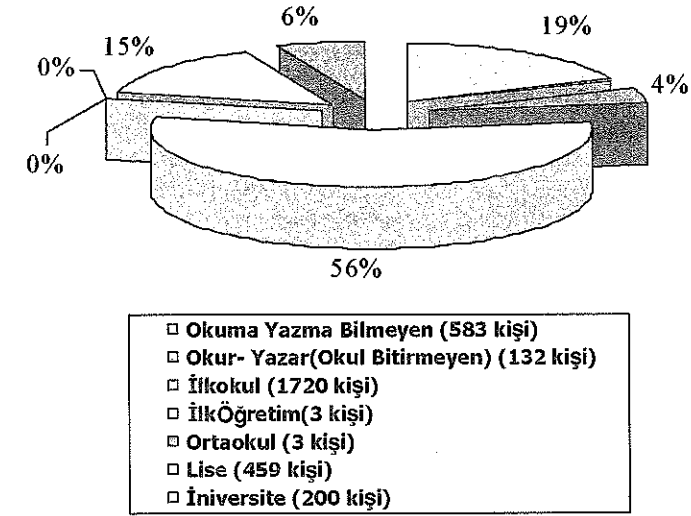
5. Türkiye'deki Kadın Hükümlülerin Yaş Grubuna Göre Dağılımı

Grafik 5. Türkiye'deki Kadın Hükümlülerin Yaş Grubuna Göre Dağılımı

Ülkemizdeki kadın hükümlülerin en fazla suç oranına sahip yaş grubu 25-34 yaş arasındadır. Bu yaş grubunu az bir farkla 35-44 yaş arasındaki kadınlar takip etmektedir. Kadınların en az suç işledikleri yaş ise 11-17 yaş arası dönemdir. Erkek hükümlülerin de yaş gruplarına göre dağılımı kadın suçlularla benzerlik göstermektedir.

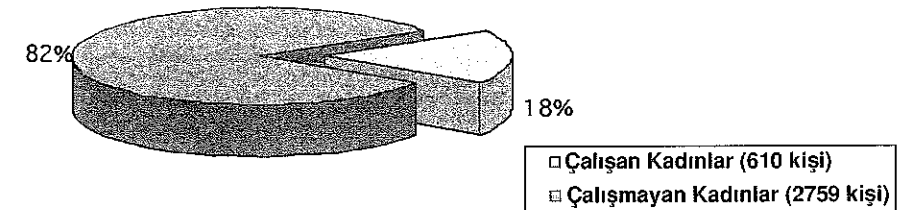
6. Türkiye'deki Kadın Hükümlülerin Eğitim Seviyesine Göre Dağılımı

Grafik 6. Türkiye'deki Kadın Hükümlülerin Eğitim Seviyesine Göre Dağılımı

Eğitim seviyesi açısından ülkemizdeki kadın suçlulara baktığımızda, en fazla suç işleyen kesimin ilköğretim mezunu kadınlar olduğunu görürüz. İlkokul mezunu kadın suçluların oranı; toplam kadın hükümlülerin yarısından fazlasını teşkil etmekte, diğer eğitim seviyelerindeki kadın suçluların toplamından daha fazla kişi içermektedir. Bu grafikte enteresane olan husus; ilköğretim mezunu kadınların okuma yazma bilmeyen ya da okuma yazma bilip de herhangi bir okul bitirmeyen kadınlardan daha fazla suç işlemiş olmalarıdır. Bu durum, eğitim seviyesi ile suç oranlarının ters bir korelasyon içerisinde olduğu hipotezini tekrar gözden geçirmemiz gerektiğini göstermektedir. Her ne kadar sosyal bir olguyu tek bir nedenle açıklamak sağlıklı bir yaklaşım değilse de, genel eğilim eğitimin toplumdaki suç oranlarını azaltmak için en etkili yöntem olduğu yönündedir. Yine grafikte dikkate şayan bir diğer husus, ülkemizdeki üniversite mezunu kadın hükümlülerin, toplam kadın suçluların % 6'sını oluşturmalarıdır. Ayrıca elimizdeki veriler, eğitim seviyesi arttıkça suç oranlarının azaldığı yönünde bir grafik oluşturmamıştır. Bu veriler, eğitim ve suç ilişkisi bağlamında çarpıcı sonuçlar ortaya koymaktadır.

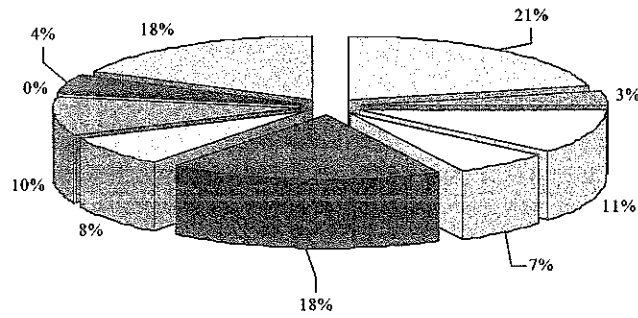
7. Türkiye'de İşgücünde Olan Kadın Hükümlü Sayısının İşgücünde Olmayan Kadın Hükümlü Sayısına Oranı

Grafik 7. Türkiye'de İşgücünde Olan Kadın Hükümlü Sayısının İşgücünde Olmayan Kadın Hükümlü Sayısına Oranı

Ülkemizde iş gücüne katkısı olması anlamında, çalışmayan kadınların çalışan kadınlara oranla 4 kat daha suç işledikleri görülmektedir. Türkiye'de çalışan kadınların sayısının her geçen gün artmasıyla birlikte, işsizlik problemi nedeniyle kadınların yalnızca 1/4 'ünün iş gücüne katıldığı bilinmektedir. Bu anlamda çalışan kadın sayısının azlığı nispetinde, işgücünde olan kadınlarda suç işleme oranı da azdır.

8. Türkiye'deki İşgücünde Olan Kadın Hükümlülerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

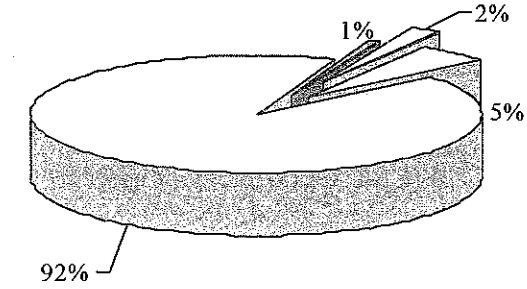
□ Üst düzey Yönetici-Kanun Yapıcı-Müdürler (131 kişi)
□ Büro ve Müşteri Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar (821 kişi)
□ Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar (68 kişi)
□ Tesis ve Makina Operatörleri ve Montajcıları (40 kişi)
□ Profesyonel Meslek Mensupları (110 kişi)
□ Sanatkarlar ve ilgili İşlerde Çalışanlar (46 kişi)
□ Hizmet ve Satış Elemanları (60 kişi)
□ Silahlı Kuvvetler (1 kişi)
□ Nitelikli Tarım, Hayvancılık, Avcılık, Ormanlık ve Su Ürünleri Çalışanları (26 kişi)
□ Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları (107 kişi)

Grafik 8. Türkiye'deki İşgücünde Olan Kadın Hükümlülerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

Türkiye'de çalışan kadınlar içerisinde suç işleyenler mesleklerine göre gruplandırıldığında; en fazla suçun büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan elemanlar tarafından işlendiğini görüyoruz (% 21). Ülkemizde üst düzey yönetici, kanun yapıcı ve müdür statüsünde olan kadınlar, suç işleme yüzdeleri bakımından ikinci sırada yer almaktadırlar. Bu durum statünün yükselmesiyle suçun azaldığı tezini de boşa çıkar-

makta, özellikle kanun yapıcı statüsünde kadın hükümlüler bulunması da oldukça dikkat çekicidir. Profesyonel meslek mensubu kadınlar ise suçluluk sıralamasında üçüncü sırada bulunmaktadır.

9. Türkiye'deki İşgücünde Olmayan Kadın Hükümlülerin Dağılımı

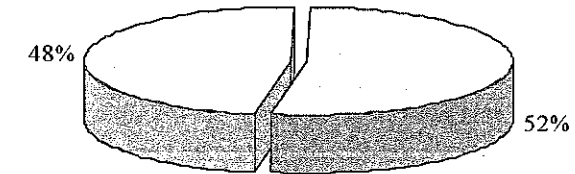

□ Ev Kadını (2529 kişi)	□ Öğrenci (22 kişi)
□ Emekli (62 kişi)	□ Mesleği Olmayanlar (146 kişi)

Grafik 9. Türkiye'deki İşgücünde Olmayan Kadın Hükümlülerin Dağılımı

Türkiye'de çalışmayan kadınların suç işleme oranlarına baktığımızda, ev hanımlarının bariz farkla ilk sırada yer aldıklarını görüyoruz. Ev hanımları çalışan kadınlara oranla da oldukça fazla suç işlemişlerdir. Öğrenciler bu sıralamada son sırada yer almaktadır.

10. Türkiye'deki Kadın Hükümlülerin Daimi İkametgâh Türlerine Göre Dağılımı

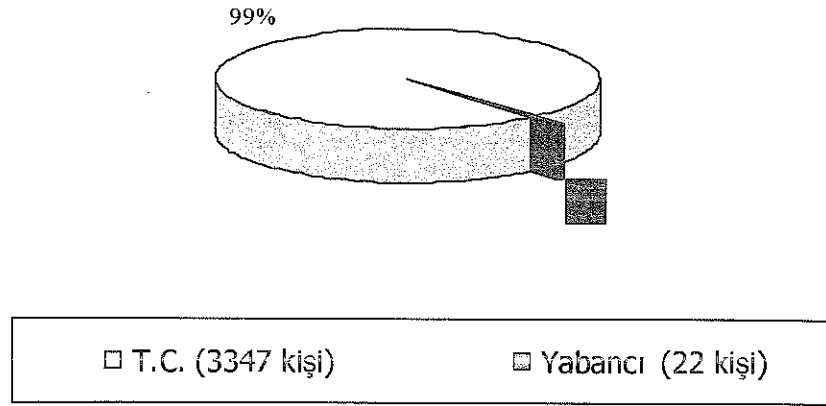
□ Kent(1604)	□ Kır (1765)
--------------	--------------

Grafik 10. Türkiye'deki Kadın Hükümlülerin Daimi İkametgâh Türlerine Göre Dağılımı

Türkiye'deki kadın hükümlüleri daimi ikametgâhlarına göre gruplandırıldığında, kent ve kırsal kesimde yaşayan kadınlar arasında suç işleme oranları açısından ciddi bir farklılık olmadığını görürüz. Yukarıdaki dağılıma göre kadın suçluların, yarısından biraz fazlası kırsal kesimde, biraz azı şehirde yaşamaktadır. Şehirlerin eğitim düzeyini artırdığı ve çalışma hayatı açısından daha fazla olanak

sunduğu göz önünde bulundurulursa, kadın suç oranlarının şehirde daha az olması beklenir. Ancak ülkemizde şehirleşme/şehirleşememe sorunlarının ciddi boyutlarda olması, kent ve kırsal kesim arasında suç işleme bakımından ciddi bir farklılık oluşmasına meydan vermemiştir. Kırsal kesimden önemli miktarda göç alan şehirlerde de suç oranlarının azalmamasına ilişkin olarak, göç eden bireylerin yaşam tarzlarında ciddi bir değişiklik olmadığı, özellikle kadınların şehrin varoşlarında kırsal yaşam biçimini devam ettirdikleri söylenebilir. Çarpık kentleşme, kent kültürünün bireylerin yaşam biçimine sirayet etmesi önündeki en ciddi engellerden biridir ve bu durum suç oranlarının kentlerde yüksek olmasına sebebiyet vermektedir.

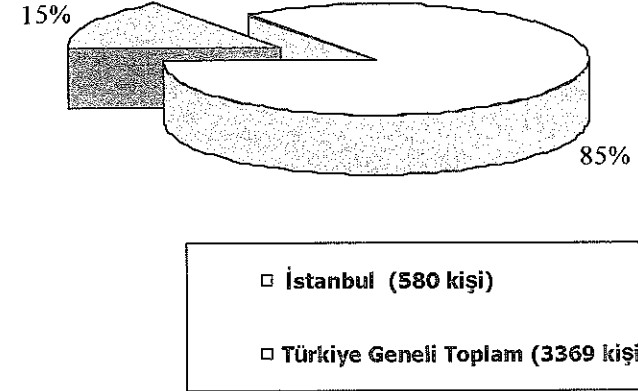
11. Türkiye'deki Kadın Hükümlülerin Uruklarına Göre Dağılımı

Grafik 11. Türkiye'deki Kadın Hükümlülerin Uruklarına Göre Dağılımı

Ülkemizde kadınlar tarafından işlenen suçlarda, yabancı uyruklu kadınların da payı bulunmaktadır. % 1 değerinde bir oran ifade eden bu pay, 22 yabancı uyruklu kadın tarafından işlenen suçlardan oluşmaktadır. Yabancı uyruklu kadınlar ülkemizde en fazla uyuşturucu madde kullanmak, satmak, satın almak (12 kişi) ve ateşli silahlar kapsamındaki suçlardan (6 kişi) hüküm giymişlerdir. Yabancı uyruklu 2 kadın ülkemizde adam öldürmek, 1 kadın hırsızlık ve 1 kadın da dolandırıcılık yapmaktan ceza almışlardır.

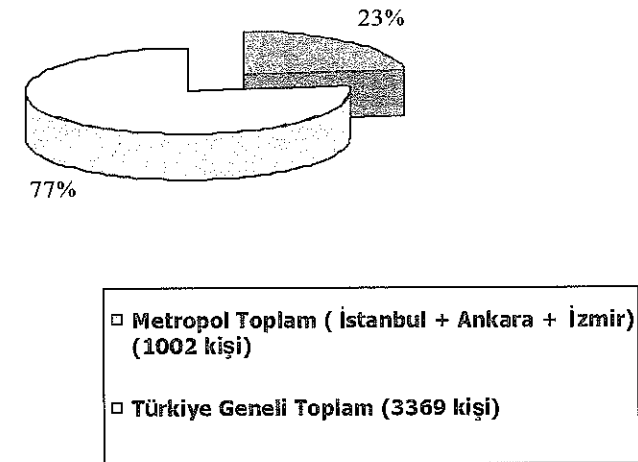
12. Türkiye'deki Kadın Hükümlülerin İstanbul'da İşledikleri Suç Sayısının Toplam Suç Sayısına Oranı

Grafik 12. Türkiye'deki Kadın Hükümlülerin İstanbul'da İşledikleri Suç Sayısının Toplam Suç Sayısına Oranı

Türkiye'de kadınların en fazla suç işledikleri şehir, 2004 yılı verileri itibariyle İstanbul'dur. Bu durum İstanbul nüfusunun fazla oluşuyla açıklanabilir bir husustur. Zira İstanbul'da kadınlar tarafından işlenen suç oranının toplam kadın suçlarına oranı ile İstanbul nüfusunun Türkiye'nin toplam nüfusuna oranı neredeyse aynıdır (%15).

13. Türkiye'deki Kadın Hükümlülerin Metropollerde (İstanbul + Ankara + İzmir) İşledikleri Suç Sayısının Toplam Suç Sayısına Oranı

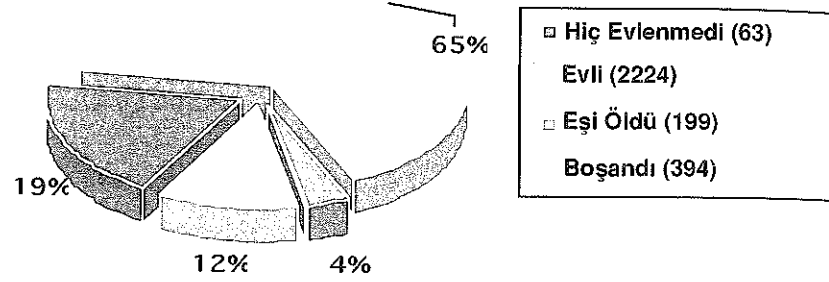

Grafik 13. Türkiye'deki Kadın Hükümlülerin Metropollerde (İstanbul + Ankara + İzmir) İşledikleri Suç Sayısının Toplam Suç Sayısına Oranı

Ülkemizde şehirleşmenin kadın suç oranları üzerindeki etkisini anlayabilmek için, Türkiye'nin en kalabalık üç şehrinde işlenen suçların toplamdaki oranına baka-

biliriz. İstanbul, Ankara ve İzmir'de kadınlar tarafından işlenen suçlar toplam suçların % 23'üne tekabül etmektedir. Bu üç ilimizin nüfusları toplamının, Türkiye nüfusuna oranı ise yaklaşık % 26'dır (2007 TÜİK). Bu veriler bize, şehirleşmenin kadınların suç işleme oranlarında ciddi bir azalma sağlamadığını göstermektedir - erkeklerde de durum farklı değildir-. Bu bağlamda Türkiye'deki şehirleşme kültürünün gelişimi ele alınmalıdır.

14. Türkiye'deki Kadın Hükümlülerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Grafik 14. Türkiye'deki Kadın Hükümlülerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Ülkemizdeki kadın suçluların medeni hallerine bakıldığında, erkek suçlularla benzer şekilde, evli kadınların diğerlerine nispeten daha fazla suç işledikleri görülmektedir (toplamda % 66). Önceki çalışmalarda evli kadınların daha fazla suç işlemeleri, Türkiye'de evli nüfusun fazla oluşuyla açıklanmıştı (İçli-Öğün, 1988; 30). Ancak günümüzde evli nüfusun fazlalığı ile birlikte boşanmış kadınların sayısı da bir hayli artmıştır. Buna rağmen evli kadınların suç işleme oranları hâlen çok daha fazladır. Bu durum evli olmanın kadınlarda suç işleme olasılığını artırdığı yönünde bir kanı oluşturmaktadır. Evli kadınları, hiç evlenmeyenler ve boşanmış kadınlar takip etmekte, eşi ölmüş olan kadınlar sonuncu sırada yer almaktadır. Bu durum, cezaevlerinde eşleri dolayısıyla ortak fail olarak suç işlemekten ötürü yatan kadınların durumuna da bir ölçüde açıklık getirmekte, evli kadınların kimi zaman eşlerinin suçlarına ortak olabileceklerini göstermektedir. Nitekim cezaevlerinde ne suç işlediklerinin farkında bile olmayan fakat eşlerinin suçlarına alet olan birçok kadın hükümlü bulunmaktadır. Bununla birlikte erkekler arasında da en fazla suçu işleyenler evli olanlardır. Evliliğin suçla ilişkisi farklı boyutlarda ele alınması gereken başka bir olgudur.

SONUÇ

Türkiye'deki kadın suçluların genel bir profilini çıkarmaya çalıştığımız bu çalışmada, suçluluk üzerinde tek bir bağımsız değişkenin etkili olmadığı açıkça görülmektedir. Kadın suçluluğu kuramları ekseninde, özellikle toplumsal cinsiyetle bağlantılı olarak Türkiye'deki kadın suçlular, sosyal roller değiştiğinde suç oranlarının artacağı tezini destekleyen sonuçlar ortaya koymamışlardır. Elimizdeki verilerde ülkemizde modernleşme ya da kentleşme ile birlikte kadın suçluluğunun arttığına dair bir bulguya rastlanmamıştır. Ayrıca ülkemizdeki kadın suçluluğunun toplumsal kadın hareketleriyle doğrudan ya da dolaylı bir ilişkisi tespit edilmemiştir. Suçluluk, sosyolojik bir vakıa olarak çeşitli çevresel ve psikolojik etmenlerin birleşmesiyle oluşan bir olgudur. Kadınların suç işleme oranlarında geçmiş yıllara göre artış olmakla beraber, yine de erkekler göre bu oran oldukça düşüktür. Kadın suçluluğu açısından, ülkemizde çeşitli sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik faktörlerin suç işlemeye ortam hazırladığı, ancak kadınların özellikle ekonomik sebeplerle suç işledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Erkeklerde de benzer şekilde, ekonomik sebeplerle işlenen suçların sayısı oldukça fazladır. Önceki araştırmalarla zıt olarak (İçli, Öğün, 1988; 30) ülkemizde kadın suçluluğu, kentlerde kırsal kesime oranla daha yüksek seviyede çıkmamıştır. Kentlerde de kırsala benzer bir yaşam biçimine sahip olunması, kent ve kırsalda birbirine yakın suç oranlarının oluşmasının sebeplerinden biridir. Bu bağlamda kontrol teorisi ülkemizdeki kadın suçluluğunun izahlarından birisi olarak görülmekte, kentlerde de kırsalda olduğu gibi sosyal

kontrolün nesnesi olmaya devam eden kadınların genellikle uyum davranışı sergiledikleri düşünülmektedir. Kadının biyolojik özelliklerinin göz ardı edilemeyeceği gerçeğiyle birlikte, kadın suçluluğunda ekonomik faktörlere ve sosyal kontrol mekanizmalarının kadın rolleri üzerindeki etkisine vurgu yapan kuramlar ülkemizdeki suç olaylarını açıklamada ön plandadırlar. Kadının kamusal alanda varlık göstermesi ile suç işlemesi arasındaki ilişkiye dikkat çeken, marjinalizasyon, erkeksilik, özgürleşme ve fırsat teorileri ülkemizdeki kadın suçluluğu açısından açıklayıcı bulunmamaktadır.

Türkiye'de ekonomi ve şehirleşme sorunlarının kadın suçlarına olan etkisi yanında, diğer önemli etken eğitimidir. Eğitim seviyesi ve kalitesi artırdığında suç oranlarında azalma görüleceği beklenmektedir. Yine Türkiye'nin refah seviyesi arttıkça da, en fazla suç oranlarının ciddi ekonomik sorunları bulunan ülkelerde gerçekleştiği düşünülürse, ülkemizde işlenen suçların sayısının azalacağı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu Canay, D., (2004), Kadın Suçluluğu, Feminist Bakış Açısından Kavramsal Bir İnceleme, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Akınhay, O., Kömürcü, D., (1999), Sosyoloji Sözlüğü, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., (2006), Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- Demir, N., (2006), Birey, Toplum, Bilim: Sosyoloji Temel Kavramlar, Ankara, Turhan Kiitabevi.

•Dökmen, Y. Z., (2006), Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar, İstanbul, Sistem Yay.

•Dönmezer, S., (1994), Kriminoloji, İstanbul, Beta Yayınları.

•Durkheim, E., (1985), Toplumbilimsel Yöntemin Kuralları, çev. C. B. Akal, İstanbul, BFS Yay.

•Flowers, R. B., (1987), Women and Criminality: The Woman As Victim, Offender and Practitioner, Connecticut, Greenwood Pres.

•İçli, T., (1993), Türkiye'de Suçlular: Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Özellikleri, Ankara, AKM Yay.

•İçli, T., Öğün A., (1988), Sosyal Değişme Sürecinde Kadın Suçluluğu, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi.

•Kuş, E., (2003), Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri: Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nicel mi? Nitel mi?, Ankara, Anı Yay.

•Morris, A., (1991), Women, Crime and Criminal Justice, Massachuset, Basil Blackwell Inc.

•TC Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu: Adalet İstatistikleri 2004, (2006), Ankara, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.

Hart'ta Kurallar Sistemi

Aydan Ömür SURLU*

Hart bir hukuki pozitivisttir ve her hukuki pozitivist gibi hukuku tasvir etmeyi amaçlamıştır. Hukuk teorisini ve kurallar anlayışını "The Concept of Law" adlı kitabında ortaya koymuştur. Amacı, hukuku emir ekseninde açıklayan Austin, Kelsen gibi hukukçuların yanlış olduğunu göstermektir. Kitabında Austin'in zorlayıcılığı içeren egemen tanımını ve emir odaklı hukuk teorisini temel alır ve eleştirme yolunu izler. Hart'a göre hukuku emir, zorlama ve müeyyideye sahip kurallar olarak açıklamaya çalışan bu teori, birçok yönden eksik kalmaktadır. Hukuk, bu teorinin öngördüğünden daha karmaşık bir yapıya sahiptir.¹

I- KURALLAR SİSTEMİ VE AUSTİN'İN ELEŞTİRİSİ

Austin hukuku, egemenin emri olarak tanımlamıştır. Egemen, emirlerine toplumun büyük kısmı tarafından itaat etme alışkanlığı bulunan, fakat kendisinin genellikle kimseye itaat etmediği bir kişi veya organdır. Hukuk da egemen tarafından verilen ve uyulmaması duru-

munda müeyyide tehdidiyle desteklenen emirlerden oluşur.²

Hart'a göre Austin'in egemen tanımı, bir hukuk sisteminin sahip olması gereken iki temel özelliği içerebilir. Hart'a göre bir hukuk sistemi, öncelikle ardi ardına gelen kanun koyucuların sahip oldukları "kural koyma yetkisinin sürekliliği"ne sahiptir. İkinci olarak da bir hukuk sisteminde, kuralları koyanlarla bunlara itaat edenlerin ölmesinden sonra da bu kuralların devamlılığını sağlayan "kuralların kalıcılığı" özelliği yer alır.³ Ancak tanımın en önemli unsuru olan egemene itaat edilmesi ve bu itaatin alışkanlığa dönüşmesi, öncelikle egemenliğin devrini ve sürekliliğini sağlayamaz.⁴ Çünkü toplumun itaat alışkanlığına sahip olması için belirli bir süre geçmesi gerekir. Oysa yeni egemen, egemenliği henüz devraldığı için böyle bir sürenin geçmiş olmasından söz edilemez. Bu nedenle yeni egemen, eskisinin halefi olarak egemenliğe hak kazanamaz.⁵ Egemenliğin devredilememesi, hukuksal alanı da etkiler. Kural koyma yetkisinin sürekliliği, egemenliğin devamlılığına bağlıdır.

* Araş. Gör. Dr. Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Bilim Dalı

1) SHAPIRO, Scott J.; "What is the Internal Point of View?", October 14, 2006, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=937337#PaperDownload, s.1

2) AUSTIN, John; Lectures on Jurisprudence or the Philosophy of Positive Law, Vol:1, John Murray, Londra, 1940, s.86.

3) COLEMAN, Jules L.; "Rules and Social Facts", Harvard Journal of Law & Public Policy, Vol:14, 1991, s.703

4) İŞIKTAÇ, Yasemin; Hukuk Felsefesi, Filiz Kitabevi, İstanbul 2004, s.314

5) MURPHY, Jeffrie G.- COLEMAN, Jules; Philosophy of Law- An Introduction to Jurisprudence, Revised Edition, Westview Press, 1990, s.24